

Minder asielzoekers in 2010

Arno Sprangers en John de Winter

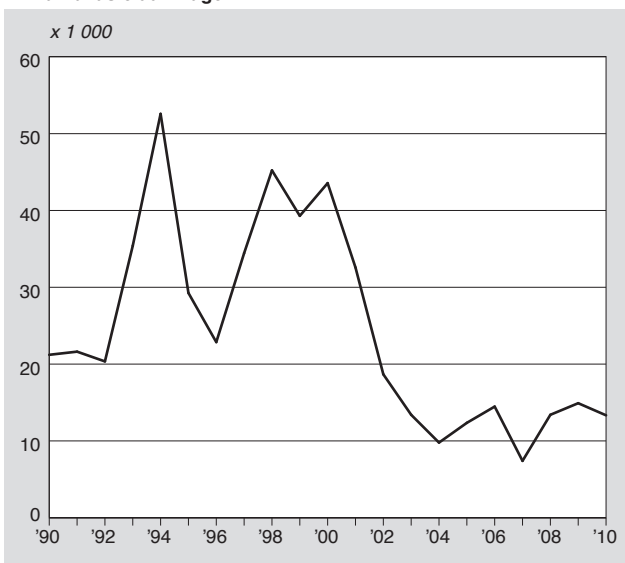
In 2010 kwamen 13,3 duizend asielzoekers naar Nederland. Dit is een daling van 11 procent ten opzichte van 2009, toen 14,9 duizend mensen een asielverzoek indienden. Bijna de helft van de asielzoekers was afkomstig uit Irak, Somalië of Afghanistan. De aantallen asielzoekers uit Irak en Somalië zijn ten opzichte van 2009 sterk afgenomen, terwijl het aantal asielzoekers uit Afghanistan juist licht is toegenomen.

Asielverzoeken worden ingediend door personen die om uiteenlopende redenen hun land hebben verlaten om in een ander land bescherming of asiel te zoeken. Het komt voor dat asielzoekers meer dan één asielverzoek indienen. Een volgend asielverzoek kan worden ingediend als er bij de beoordeling van de asielaanvraag sprake is van nieuwe feiten. Soms is er ook zonder nieuwe feiten aanleiding een asielverzoek opnieuw te beoordelen, bijvoorbeeld als het beleid ten aanzien van veilige herkomstlanden is gewijzigd.

Het is niet voor alle jaren aan te geven hoe groot het aantal volgende verzoeken is. Vanaf augustus 2006 kan de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) eerste en volgende aanvragen onderscheiden, maar voor eerdere jaren is dit niet mogelijk. Over de periode 1990–2006 is in dit artikel het totaal aantal asielverzoeken gegeven. Het gaat hier dus om het aantal asielprocedures, waarbij sommige asielzoekers meer dan eens worden geteld. Vanaf 2007 zijn de aantallen eerste verzoeken weergegeven. In 2010 bedroeg het aantal eerste verzoeken – en dus het aantal asielzoekers – 13,3 duizend. Het aantal volgende verzoeken bedroeg 1,8 duizend.

Voor de leesbaarheid worden in dit artikel de termen asielzoeker en asielverzoek door elkaar gebruikt. Omdat een

1. Aantal asielaanvragen

Bron: IND, bewerking CBS.

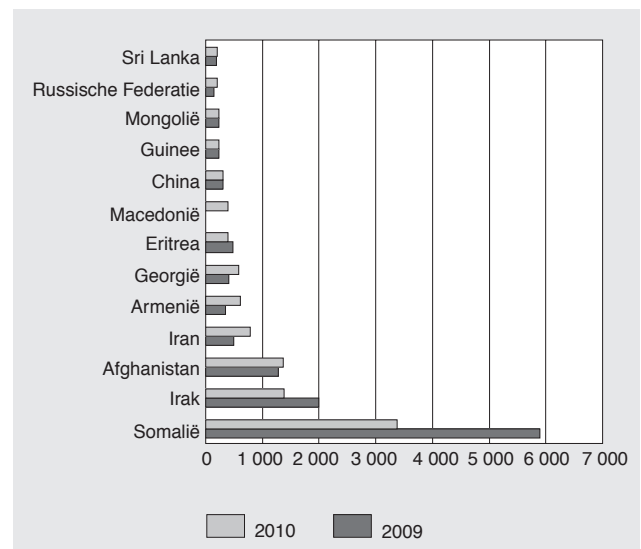
asielzoeker meerdere asielverzoeken kan indienen, moet strikt genomen in alle gevallen 'asielverzoeken' worden gelezen.

Minder asielzoekers uit Irak en Somalië, maar iets meer uit Afghanistan

In 2010 kwamen 13,3 duizend asielzoekers naar Nederland (grafiek 1). Dit is een daling van 11 procent ten opzichte van 2009, toen 14,9 duizend mensen een asielverzoek indienden. Bijna de helft van de asielzoekers was afkomstig uit Irak, Somalië of Afghanistan. Het aantal Somalische en Iraakse asielzoekers is in 2010 sterk gedaald. Dit hangt vermoedelijk samen met het beëindigen van de categoriale bescherming voor deze groepen.

In 2009 kwamen er nog 5,9 duizend Somalische asielzoekers naar Nederland. In 2010 waren dit er 3,4 duizend (grafiek 2). Het aantal asielverzoeken van mensen uit Irak nam af van 2,0 duizend naar 1,4 duizend. Het aantal asielzoekers uit Afghanistan is juist iets toegenomen, van 1,3 duizend in 2009 tot 1,4 duizend in 2010. Ook kwamen er meer asielzoekers uit Iran. De top-3 van landen waar asielzoekers vandaan komen, is ten opzichte van 2009 niet gewijzigd.

2. Aantal asielzoekers naar land van nationaliteit

Bron: IND, bewerking CBS.

Opvallend was de stijging van het aantal asielzoekers uit Armenië en Georgië. Uit Armenië meldden zich in 2010 ruim 600 asielzoekers, bijna het dubbele van het aantal in 2009. Het aantal asielzoekers uit Georgië nam in dezelfde periode toe van ruim 400 tot bijna 600. In de jaren vóór 2009 bedroeg het aantal Georgische asielzoekers minder dan honderd. De toename hangt vermoedelijk samen met de mogelijkheid een financiële bijdrage te krijgen bij terugkeer

naar het land van herkomst. Deze mogelijkheid is voor deze specifieke groep in 2010 opgeschort. Inmiddels is de instroom van Georgische asielzoekers weer sterk afgenomen (ministerie van Justitie, 2010).

Asielprocedure

Op 1 juli 2010 is de asielprocedure gewijzigd. Asielzoekers moeten zich sindsdien melden in de Centrale Ontvangstlocatie in Ter Apel of het aanmeldcentrum op Schiphol, waar de intake door de Vreemdelingenpolitie plaatsheeft. Daarop volgt een rust- en voorbereidingsperiode van minimaal 6 dagen, waarin de asielzoeker wordt opgevangen in een zogenoemde Procesopvanglocatie. In deze periode kan de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) vooronderzoek doen.

In de daaropvolgende algemene asielprocedure wordt de asielaanvraag behandeld in een aanmeldcentrum, waar de IND vragen stelt over onder meer de identiteit en nationaliteit van de asielzoeker en de gevolgde reisroute. Met de wijziging in de Vreemdelingenwet is de asielprocedure in het aanmeldcentrum verlengd van 48 uur tot 8 werkdagen, met de mogelijkheid van verlenging tot 14 dagen. Hierdoor is er meer ruimte voor rechtsbijstand aan asielzoekers. Als de IND meer tijd nodig heeft om een beslissing te nemen over het asielverzoek, wordt de aanvraag verder behandeld in de verlengde asielprocedure. De asielzoeker wordt dan overgeplaatst naar een asielzoekerscentrum. Het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers is verantwoordelijk voor de opvang in deze centra.

Het is de verwachting dat door de wijziging van de asielprocedure meer aanvragen direct in het aanmeldcentrum worden afgehandeld. Dit betekent dat asielzoekers sneller duidelijkheid zullen krijgen over hun asielverzoek.

Als het asielverzoek wordt afgewezen, moet de asielzoeker binnen vier weken vertrekken. Om te voorkomen dat afgewezen asielzoekers op straat terechtkomen, mag de asielzoeker gedurende deze periode in de opvang blijven.

Tegen een afwijzing van de aanvraag staat beroep open bij de Vreemdelingenkamer van de rechtbank in Den Haag en de nevenzittingsplaatsen bij andere rechtbanken. Tegen een uitspraak van de rechtbank kunnen asielzoekers hoger beroep aantekenen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Sinds de invoering van de Vreemdelingenwet 2000 op 1 april 2001 zijn er twee asielvergunningen: de vergunning voor bepaalde tijd en de vergunning voor onbepaalde tijd. Na vijf jaar kan een houder van een vergunning voor bepaalde tijd in aanmerking komen voor een vergunning voor onbepaalde tijd. Aan asielzoekers worden in bepaalde gevallen ook asielgerelateerde reguliere verblijfsvergunningen verleend. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers) bijvoorbeeld kunnen in aanmerking komen voor zo'n asielgerelateerde reguliere vergunning.

Bron: IND.

Een categorie die niet in de asielstatistiek wordt geteld, zijn de uitgenodigde vluchtelingen. Jaarlijks komen er circa 500 uitgenodigde vluchtelingen naar Nederland in het kader van het resettlement programme van de United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties. Omdat deze uitgenodigde vluchtelingen recht hebben op een verblijfsvergunning en de Nederlandse asielprocedure niet hoeven te doorlopen, worden ze niet meegeteld in de asielcijfers.

Over 2010 registreerde Eurostat 258 duizend asielverzoeken (Eurostat, 2011). Dit totaal omvat zowel eerste als volgende verzoeken. Het aantal asielzoekers dat naar een van de 27 landen van de Europese Unie (EU) kwam is daarmee vrijwel gelijk aan dat in 2009. Frankrijk ontving met 51,6 duizend het grootste aantal asielzoekers van de EU, op de voet gevolgd door Duitsland met 48,5 duizend. In 2009 kwamen er nog 33,0 duizend asielzoekers naar Duitsland.

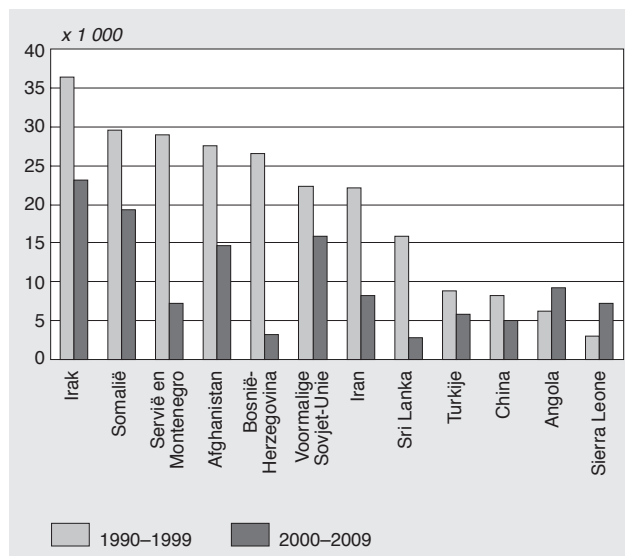
Ook Zweden en België telden in 2010 naar verhouding veel asielzoekers (31,9 duizend respectievelijk 26,1 duizend). Nederland kwam met 13,3 duizend asielzoekers op de zesde plaats van de EU-lidstaten. De belangrijkste herkomstlanden van asielzoekers in de EU waren Afghanistan, Rusland en Servië.

Jaren negentig: veel meer asielzoekers

Na de invoering van de Vreemdelingenwet 2000 op 1 april 2001 nam het aantal asielzoekers af. De laatste jaren schommelt het jaarlijks aantal asielzoekers in Nederland tussen de 7 en 15 duizend. In de jaren negentig van de vorige eeuw was het aantal asielzoekers veel groter dan nu. Toen kwamen er 322 duizend asielzoekers naar Nederland, tegen 181 duizend in de periode 2000–2009.

In het piekjaar 1994 werden in Nederland 52,6 duizend asielverzoeken ingediend, bijna vier keer zo veel als in 2010. De hoge aantallen asielzoekers in de jaren negentig hingen samen met onder meer de oorlog in het voormalige Joegoslavië.

3. Aantal asielzoekers naar land van nationaliteit

Bron: IND, bewerking CBS.

Categoriaal beschermingsbeleid

In uitzonderlijke omstandigheden kan het kabinet een categoriaal beschermingsbeleid instellen voor asielzoekers uit een bepaald land, een bepaalde regio of een bepaalde bevolkingsgroep.

Reden voor een categoriaal beschermingsbeleid kan zijn dat de veiligheid- en mensenrechtensituatie in een bepaald gebied of voor een bepaalde groep zeer zorgwekkend is en terugkeer daarom niet verantwoord zou zijn. Ook wordt gekeken naar welk beleid andere Europese landen voor deze groep asielzoekers voeren.

Als een categoriaal beschermingsbeleid van kracht is, kijkt de Immigratie- en Naturalisatiedienst in eerste instantie of de aanvrager op individuele gronden recht heeft op een verblijfsvergunning. Als dit niet het geval is, krijgt hij of zij op grond van het categoriale beschermingsbeleid toch een tijdelijke verblijfsvergunning, op voorwaarde dat er geen contra-indicaties zijn, zoals crimineel gedrag.

Wanneer de veiligheid in het land van herkomst of voor de specifieke groep is verbeterd, wordt het categoriale beschermingsbeleid ingetrokken en worden ook de tijdelijke verblijfsvergunningen van de bewuste groep asielzoekers ingetrokken. Daarna moeten asielzoekers die niet op individuele gronden recht hebben op een verblijfsstatus Nederland alsnog verlaten.

De categoriale bescherming voor asielzoekers uit Centraal-Irak is in november 2008 beëindigd. Sinds mei 2009 wordt ook geen categoriale bescherming meer geboden aan asielzoekers afkomstig uit Centraal- en Zuid-Somalië.

Bron: IND.

slavië en de onrust in Afghanistan en Irak. Ook uit Somalië en uit Iran kwamen in deze periode veel asielzoekers.

In de jaren negentig was een groot deel van de asielzoekers in Nederland afkomstig uit voormalig Joegoslavië, Afghanistan, Irak, Somalië, Iran en de voormalige Sovjet-Unie (*grafiek 3*). De asielzoekers uit het voormalige Joegoslavië waren in eerste instantie vooral afkomstig uit Bosnië. Aan het eind van de jaren negentig kwamen naar verhouding meer Serviërs dan Bosniërs naar Nederland. Het ging daarbij voor een belangrijk deel om asielzoekers uit Kosovo.

Lang niet alle asielzoekers mogen in Nederland blijven. Ten behoeve van eerdere bevolkingsprognoses werd ervan uitgegaan dat ongeveer een derde van het aantal asielaanvragers daadwerkelijk een verblijfsvergunning krijgt (Nicolaas, 2005).

Literatuur

Eurostat, 2011, Data in focus 5/2011 (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-QA-11-005/EN/KS-QA-11-005-EN.PDF).

Immigratie- en Naturalisatiedienst, Informatie over de asielprocedure, www.ind.nl.

Ministerie van Justitie, 2010, Rapportage Vreemdelingenketen periode januari–juni 2010. Ministerie van Justitie, Den Haag.

Nicolaas, H., 2005, Bevolkingsprognose 2004–2050: veronderstellingen over de asielmigratie. *Bevolkingstrends* 53(2), blz. 39–45.